

Президія Національної академії наук України

НАКАЗ

«11» вересня 2014 р.

№ 4174

Про затвердження Плану діяльності НАН України на 2015 рік

З метою реалізації положень статті 22 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 №2456-VI, вдосконалення системи планування і фінансового забезпечення наукової і науково-технічної діяльності НАН України та відповідно до статті 43 Статуту НАН України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План діяльності Національної академії наук України на плановий 2015 рік та два бюджетні періоди, що настають за плановим (далі – План діяльності НАН України на 2015 рік) (додається), сформований відповідно до Методичних рекомендацій щодо розроблення планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (за бюджетними призначеннями, визначеними законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період) на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку України від 25.07.2012 № 869.
2. Науково-організаційному відділу Президії НАН України забезпечити:
  - оприлюднення на веб-сайті НАН України Плану діяльності НАН України на 2015 рік;
  - у 50-денний строк після опублікування Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» внесення змін до Плану діяльності НАН України на 2015 рік з метою приведення його у відповідність до показників Державного бюджету України на 2015 рік;
  - здійснення моніторингу виконання Плану діяльності НАН України на 2015 рік за перше і друге півріччя та у разі необхідності проведення його коригування;
  - до 10.03.2015 підготовку та подання на розгляд Президії НАН України звіту про виконання стратегічного плану НАН України на 2014 рік.

Президент НАН України
академік НАН України

Б.С.Патон

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Президії НАН України
від 11.09.2014 № 417н

План діяльності на плановий 2015 рік та два бюджетні періоди, що настають за плановим, Національної академії наук України

1. Мета (місія). Національна академія наук України (далі – НАН України) є вищою державною науковою організацією України, що заснована на державній власності та користується правами самоврядності.

Метою діяльності НАН України є отримання нових та узагальнення наявних знань про природу, людину та суспільство; створення наукових основ науково-технічного, соціально-економічного та культурного розвитку країни; підготовка висококваліфікованих наукових кадрів.

НАН України організовує і здійснює фундаментальні та прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних і соціогуманітарних наук, а також координує здійснення фундаментальних досліджень у наукових установах та організаціях України незалежно від форм власності.

Основними завданнями НАН України є:

- організація, проведення та координація наукових досліджень з фундаментальних і прикладних проблем природничих, технічних і соціогуманітарних наук;
- виконання на світовому рівні фундаментальних і прикладних досліджень на пріоритетних напрямках науки та посилення впливу їх результатів на інноваційний розвиток економіки, освіти і культури в Україні;
- участь у формуванні державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності, підготовка наукових оцінок і прогнозів суспільно-політичного, соціально-економічного і культурного розвитку держави, її економічного стану, розроблення відповідних пропозицій і рекомендацій з цих питань;
- сприяння розвитку та інтеграції науки, освіти й виробництва в Україні;
- об'єднання вчених НАН України, вищих навчальних закладів та інших наукових організацій у наукових радах, комітетах, комісіях та інших дорадчо-консультативних органах НАН України;
- підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, залучення обдарованої молоді, виявлення і підтримка талановитих дослідників, сприяння творчому зростанню молодих науковців, забезпечення спадкоємності поколінь учених;
- сприяння інтеграції вітчизняного інтелектуального потенціалу у світовий науковий простір;
- здійснення науково-технічної та науково-інформаційної пропаганди, популяризація результатів наукових досліджень та наукових знань;
- захист прав членів НАН України та працівників її установ.

2. Аналіз поточної ситуації у сфері діяльності.

Внутрішні фактори.

2.1. Структура НАН України.

Національна академія наук України заснована 27 листопада 1918 року у м. Києві і є однією із найстаріших і найавторитетніших академічних структур на теренах країн СНД.

Вищим органом НАН України є Загальні збори її членів. У період між сесіями Загальних зборів керівництво роботою Академії здійснює Президія НАН України, яка обирається Загальними зборами строком на 5 років. До складу Президії НАН України, вибори якої відбулися у квітні 2009 року, входять 35 осіб, в тому числі президент, чотири віце-президенти, головний учений секретар, 14 академіків-секретарів відділень, 15 членів Президії. У засіданнях також беруть участь з правом дорадчого голосу 5 виконуючих обов'язки членів Президії та 11 радників Президії НАН України.

В НАН України функціонують 3 секції (фізико-технічних і математичних наук; хімічних і біологічних наук; суспільних і гуманітарних наук), що об'єднують 14 відділень наук: математики; інформатики; механіки; фізики та астрономії; наук про Землю; фізико-технічних проблем матеріалознавства; фізико-технічних проблем енергетики; ядерної фізики та енергетики; хімії; біохімії, фізіології і молекулярної біології; загальної біології; економіки; історії, філософії та права; літератури, мови та мистецтвознавства. В Академії діють 6 регіональних наукових центрів подвійного з Міністерством освіти і науки України підпорядкування: Донецький (м. Донецьк), Західний (м. Львів), Південний (м. Одеса), Північно-східний (м. Харків), Придніпровський (м. Дніпропетровськ), Кримський (м. Сімферополь). Співпрацю НАН України з органами влади м. Києва забезпечує Інноваційний центр.

Основною структурною ланкою НАН України є науково-дослідні інститути та прирівняні до них наукові установи. В структурі НАН України діють заклади, які мають статус «національний» – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія», Національний ботанічний сад ім. М.М.Гришка, Національний дендрологічний парк «Софіївка», Національний науково-природничий музей, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В.Стефаника, Національний центр «Мала академія наук України» МОН України та НАН України.

До структури НАН України входять також організації дослідно-виробничої бази (дослідні підприємства, конструкторсько-технологічні організації, обчислювальні центри). Всього на цей час в НАН України діють 169 наукових установ та 46 організацій дослідно-виробничої бази.

Переваги академічної форми організації науки. Огляд існуючих форм організації науки та підготовки наукових кадрів свідчить, що при всіх відмінностях схем, за якими створювалися наукові системи в різних країнах світу, вони мають багато спільного. Основний тренд розвитку в сфері організації досліджень і розробок у розвинених країнах полягає у певному відокремленні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) від «масового» навчання, в першу чергу –

підготовки бакалаврів. Це зумовлено об'єктивною необхідністю: розвиток науки вже у XVIII столітті вийшов на стадію, коли нею стало надто складно всерйоз займатися «між іншим», у залишковий після викладання час або як хобі – сам процес наукового пошуку вимагав професійного підходу і повної віддачі. Британсько-американська модель, при якій фундаментальні наукові дослідження зосереджені в основному в університетах, не підходить для України, оскільки тут історично склалась академічна модель наукових досліджень. Світова тенденція, характерна для розвинених європейських країн, як раз протилежна – це збільшення частки вчених, для яких робота в науці є основною. Отже те, що історично в Україні фундаментальні дослідження були переважно зосереджені в академічному секторі – не виняток, а скоріше виявлення світової тенденції. Практично всі вчені, які працюють у вищій школі, одноставні – займатися наукою там значно важче, ніж в академічному інституті.

2.2. Професійні кадри, підготовка наукової молоді, зарплати і можливості мотивації.

Загальна кількість працюючих в НАН України за станом на 01.01.2014 складала 40211 чол., в тому числі 19292 наукових працівників. Серед них 2610 докторів наук та 8007 кандидатів наук. Середній вік наукових працівників становив 51,8 року, докторів наук – 63,7 року, кандидатів наук – 50,9 року.

За станом на 01.01.2014 до складу НАН України входять 199 дійсних члени (академіків), 364 члени-кореспонденти та 109 іноземних членів.

У 2013 році при 101 науковій установі НАН України діяли 127 спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій і 13 рад із захисту кандидатських дисертацій. В них працівниками НАН України, інших установ, а також вищих навчальних закладів захищено 198 докторських і 741 кандидатська дисертації.

На початок 2014 року в аспірантурі 142 наукових установ НАН України навчалось 2349 осіб, з них 135 – за цільовим призначенням для інших організацій або за контрактами.

У 2013 році у наукових установах НАН України проходили навчально-ознайомлювальну та виробничу практику 4809 студентів із 124 вищих навчальних закладів. Серед них 1413 чол. готували дипломні і курсові проекти, 149 чол. працювали на інженерно-технічних посадах. З числа практикантів 132 особи прийнято на постійну роботу до установ Академії.

Недофінансування науки в країні продукує низьку престижність праці науковця, небажання талановитої молоді йти в науку і як результат продовження впливу перспективних наукових кадрів та скорочення загальної чисельності науковців в Академії.

З метою залучення та закріплення талановитої молоді в НАН України присуджуються стипендії НАН України для молодих учених. Крім того, за роботи в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук Президія НАН України щороку (в лютому) присуджує премії для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів. Особам, удостоєним премій, на загальних зборах відповідного відділення Національної академії наук України вручаються дипломи встановленого зразка.

2.3. Матеріально-технічна база та обладнання.

НАН України має розгалужену мережу наукових установ, організацій та підприємств. Це дозволяє значно скоротити шлях від фундаментальних досліджень і дослідно-конструкторських робіт до впровадження і виробництва нової продукції. Однак інфраструктура більшості установ Академії потребує значних коштів для оновлення та модернізації матеріально-технічної бази.

Адже застарілість матеріально-технічної бази, передусім парку наукових приладів та обладнання, залишається однією з головних причин, яка не сприяє науковцям Академії отримувати наукові результати світового рівня. За даними статистичних звітів більше 75% наукового обладнання і приладів експлуатуються вже понад 20-25 років.

Починаючи з 2004 року Академія розпочала програму з модернізації парку наукового обладнання установ НАН України шляхом закупівлі унікального наукового обладнання закордонного виробництва та створення на його основі центрів колективного користування приладами.

Протягом 2004 – 2010 років в рамках цієї програми було придбано понад 130 наукових приладів і обладнання для 66 установ НАН України, на базі яких створено і успішно функціонує понад 90 центрів колективного користування науковими приладами та обладнанням. Більше половини співробітників центрів є докторами і кандидатами наук. Центри надають послуги вченим наукових установ Академії, а також вищих навчальних закладів, установ та організацій інших міністерств і відомств, комерційних структур.

Зокрема, у 2013 році центри надавали послуги більш ніж 40 вітчизняним підприємствам і організаціям різної форми власності, зокрема це: КБ «Південне», АТ «Мотор Січ», АНТК ім. О.К. Антонова, НАЕК «Енергоатом», КП ЦКБ «Арсенал», ЦКБ «Ритм», Маріупольський МК ім. Ілліча, АТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» тощо. Також проводились спільні дослідження і надавались послуги 62 вітчизняним вищим навчальним закладам і 85 іноземним науковим і вищим навчальним закладам з 15 країн СНД і Європейського союзу, а також США, Ізраїлю, Японії, Китаю, Мексики та Ірану.

На жаль, з 2011 року цільові капітальні видатки на придбання унікального імпортного наукового обладнання Академії не передбачались. Водночас, зважаючи на те, що частина приладів експлуатується в центрах майже десять років і потребує поточного або капітального ремонту, НАН України власними силами виконує програму із забезпечення центрів колективного користування науковими приладами, витратними матеріалами і хімічними реактивами та ремонту обладнання, що вийшло з ладу.

2.4. Основні результати діяльності НАН України

НАН України проводить унікальні дослідження та отримує вагомі результати світового рівня у широкому спектрі передових галузей фундаментальної науки, зокрема у математиці, інформатиці, теоретичній фізиці, оптиці та оптоелектроніці, аерокосмічних технологіях, радіофізиці міліметрового та субміліметрового діапазонів, матеріалознавстві, молекулярній генетиці, геноміці та генетичній інженерії, розробленні новітніх лікарських засобів, а саме рекомбінантних вакцин і діагностикумів.

Протягом 2013 р. установами НАН України за результатами досліджень видано 576 наукових монографій, 200 збірників наукових праць. Загальна кількість статей у періодичних виданнях становила 27,3 тисяч, з них понад 20 тисяч – у фахових вітчизняних і зарубіжних виданнях. За кордоном опубліковано 90 наукових книг та 6 тисяч статей у періодичних виданнях.

Поточні праці науковців у 2013 році публікувалися у 87 наукових журналах НАН України, а також у збірниках наукових праць, інших періодичних і серійних книжкових виданнях. 21 науковий журнал НАН України перекладали і видавали англійською зарубіжні видавці, ще 10 журналів англійською мовою в Україні видають академічні наукові установи власними силами.

Науковими установами НАН України в 2013 році впроваджено в різні галузі економіки України понад 1600 новітніх розробок, серед яких передові технології, у тому числі інформаційні, машини, устаткування, матеріали, автоматизовані комплекси і системи, програмні продукти, бази даних і бази знань, сорти рослин, методичні рекомендації та методики, стандарти.

За поданням вчених Академії затверджено Урядом та виконувалось 4 державних цільових науково-технічних програми – з впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі, застосування гідротехнологій, розроблення нанотехнологій та наноматеріалів, розроблення новітніх технологій створення вітчизняних лікарських засобів.

Зовнішньоекономічна діяльність установ НАН України охоплювала в 2013 році виконання понад 300 контрактів з поставок науково-технічної продукції, розробок та трансферу технологій, науково-технологічних послуг. Серед них – виготовлення установок для зварювання титанових сплавів, вироби зі штучного монокристалічного сапфіру та детектори різної форми й призначення зі сцинтиляційних кристалів, динамічні оптичні елементи на основі рідких кристалів для ультрафіолетового діапазону, барвники з інтенсивною флуоресценцією в певній області довжин хвиль для біологічного мічення, продуценти антибіотиків тощо.

В 2013 році установами Академії укладено 72 ліцензійних угоди в Україні й за кордоном, отримано 872 патенти на винаходи і корисні моделі. Успішно виконано 49 науково-технічних інноваційних проектів, 9 окремих цільових проектів і розробок в галузі природничих і технічних наук та 5 цільових проектів у галузі соціогуманітарних наук.

2.5. Міжнародне наукове співробітництво здійснюється в рамках чинних угод, укладених НАН України з академіями, державними установами, науковими організаціями, освітніми закладами, фірмами та промисловими компаніями близько 50 країн світу.

Нормативна база міжнародного науково-технічного співробітництва НАН України складає близько 120 документів (угоди, протоколи, меморандуми), і охоплює країни Європи(30% угод), СНД (20%), Азійсько-тихоокеанського регіону (30%), Америки,

Африки та Близького Сходу. Близько 30 нормативних документів передбачають певну квоту обміну науковцями для виконання спільних проектів, обміну досвідом та участі у міжнародних наукових заходах. Наявність такої договірно-правової бази дає можливість централізовано підтримувати та надавати фінансування окремим науковим колективам та вченим використовувати матеріально-технічне забезпечення установ-партнерів. Переважна кількість підписаних Академією угод є ґрунтовною договірною базою для установ НАН України при здійсненні співпраці з іноземними партнерами та має конкретне наповнення. Так, у 2013 році в рамках міжакадемічних угод установами НАН України виконувалося 278 проектів, в тому числі за програмами на основі спільних конкурсів з Російським фондом фундаментальних досліджень, з Російським гуманітарним науковим фондом, з Національним центром наукових досліджень Франції (CNRS), з Радою з питань науково-технічних досліджень Туреччини (TÜBİTAK).

НАН України представляє Україну у майже 40 міжнародних організаціях, зокрема Міжнародній асоціації академій наук (МААН), штаб-квартира якої знаходиться в Києві, Міжнародному комітеті з космічних досліджень (COSPAR), Міжнародному союзу академій гуманітарних та соціальних наук (IUA), Всеєвропейській федерації академій наук (ALLEA), та бере активну участь у діяльності міжнародних наукових об'єднань і центрів: Європейській академії наук та мистецтв (EASA), Міжнародному інституті прикладного системного аналізу (IIASA), Міжнародному інституті інженерів електрики та електроніки (IEEE), Об'єднаному інституті ядерних досліджень (ОІЯД), Європейському союзу з матеріалознавства (EMRS) тощо. Вчені Академії наук плідно співпрацюють з іноземними колегами в рамках програмної діяльності Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), зокрема Міжнародної програми "Людина і біосфера" (МАБ), Міжурядової океанографічної комісії (МОК), Міжурядової ради Програми «Інформація для всіх», Міжнародної програми геологічної кореляції (МПК) тощо.

Вчені НАН України є активними учасниками міжнародних програм, серед яких РП 7, колаборації CERN, SCOPES та інші, що здійснюються за підтримки таких іноземних та міжнародних організацій та фондів, як ЕС, DFG, УНТЦ МАГАТЕ, NATO, CRDF. Загальна кількість грантів, отриманих ученими НАН України, включно з грантовою підтримкою участі в міжнародних наукових та науково-організаційних заходах, у 2013 році сягала майже 500.

Науковому співробітництву сприяє активний обмін вченими: в 2013 році близько 3 тисяч іноземних фахівців відвідали установи Академії та взяли участь у заходах, організованих НАН України; в той же період вченими НАН України здійснено понад 2,5 тисячі виїздів за кордон для проведення спільних досліджень, стажувань та тренінгів, участі в міжнародних форумах та виставках, організаційних заходах.

2.6. Можливості реклами та просування отриманих результатів.

У структурі Академії працюють два видавництва: ДП «НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України» і Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, на які припадає близько 10 % книжкової продукції Академії. В 2013 році видавництво «Наукова думка» випустило в світ 54 назви наукових монографій, підготовлених працівниками НАН України. ВД

«Академперіодика» видано 242 номери академічних журналів загальним тиражем 54,0 тис. примірників. Також ВД «Академперіодика» випустив 35 назв книжкових видань сукупним обсягом близько 696,5 обл.-вид. арк.

Вагомий внесок у популяризацію результатів наукової і науково-технічної діяльності вносить Експозиційний центр «Наука» НАН України. Щороку співробітниками Експоцентру спільно з відділеннями наук розробляється та реалізується низка виставкових заходів, які сприяють покращенню сприйняття науки суспільством, обізнаності широкою громадськістю з результатами наукових досліджень.

У 2013 році наукові розробки НАН України були представлені на низці крупних міжнародних виставок і ярмарок, зокрема Ізмірському ярмарку, Міжнародному науково-технологічному форумі «Наука, інновації, технології-2013», Міжнародній зварювальній виставці «Schweissen & Schneiden 2013» тощо. НАН України виступила організатором та взяла активну участь у міжнародних спеціалізованих виставках «BioMedComplex-2013», «PHARMMEDComplex-2013», «Високі технології-2013».

Невід'ємною частиною популяризаторської діяльності НАН України є проведення конференцій, симпозіумів, семінарів, з'їздів, круглих столів. Участь у наукових форумах дає змогу вченим донести до широкого наукового та суспільного загалу свої наукові напрацювання, здійснити безпосередній обмін інформацією за відповідною тематикою, взяти участь у обговоренні доповідей та наукових дискусіях, налагодити прямі контакти з фахівцями інших наукових закладів України та світу. Протягом 2013 року результати наукових досліджень вчених Академії були висвітлені майже на 1840 наукових форумах в Україні та за кордоном. Серед загальної кількості зазначених наукових заходів установи НАН України стали організаторами та співорганізаторами 680, а також брали участь і підготовці та випуску збірників матеріалів цих заходів.

2.7. Фінансове забезпечення НАН України.

Останніми роками обсяги фінансування НАН України з державного бюджету складають менше 2/3 від бюджетного запиту Академії, який формується відповідно до мінімально необхідних потреб на її діяльність.

У 2013 році загальні видатки Академії склали 3 млрд. 311,8 млн. грн. Видатки загального фонду бюджету становили 2 млрд. 661,8 млн. грн., спеціального фонду – 650,0 млн. грн.

Найбільшу частку видатків Академії (близько 88,7%) становлять: заробітна плата працівників з нарахуваннями на неї; стипендії аспірантів та докторантів; оплата вартості комунальних послуг та енергоносіїв. У той же час частка видатків загального фонду державного бюджету на забезпечення новими приладами та обладнанням, витратними матеріалами і запасними частинами, а також проведення ремонтних робіт, у тому числі аварійних, майнового комплексу є вкрай низькою.

Наукові установи Академії докладають значних зусиль щодо залучення додаткових коштів до спеціального фонду державного бюджету. Зокрема, понад асигнування, що були виділені з загального фонду державного бюджету, бюджетні установи та організації Академії самостійно отримали у 2013 році (спеціальний фонд бюджету) 660,8 млн. грн., що склало 19,9% загального обсягу надходжень.

Зовнішні фактори:

2.8. Фінансування науково-технічної сфери в Україні.

В аналітичній довідці «Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2013 рік», підготовленій Держінформнауки України, зазначається, що загальні видатки державного бюджету України у 2013 р., спрямовані на фінансування наукової сфери за 56 бюджетними програмами 30 головних розпорядників бюджетних коштів – замовників наукових робіт, становили: за планом – 6250,52 млн. грн., у т.ч. 4755,51 млн. грн. або 76,1% за рахунок загального фонду; 1495,01 млн. грн. або 23,9% – спеціального фонду; профінансовано – 5962,16 млн. грн., з них із загального фонду – 4633,53 млн. грн. (97,4% від запланованого обсягу), спеціального – 1328,63 млн. грн. (88,9%).

Аналіз розподілу загального обсягу фінансування наукової сфери за розпорядниками бюджетних коштів свідчить, що найбільші обсяги видатків на фінансування наукової сфери мали п'ять розпорядників бюджетних коштів (НАН України, НААН України, МОН України, НАМН України, Держінформнауки України) – усього на них припало понад 85% видатків (5114,82 млн. грн.).

Найбільші частки коштів загального фонду на виконання фундаментальних і прикладних досліджень та здійснення науково-технічних розробок у 2013 р. виділено на фінансування НАН України – 56,74% (2012 р. – 52,04%), МОН України – 10,13% (2012 р. – 10,12%), НААН України – 9,98% (2012 р. – 10,84%), НАМН України – 5,32% (2012 р. – 5,24%), Держінформнауки України – 3,94% (2012 р. – 3,94%).

Наукоємність ВВП (видатки на науку за всіма джерелами у відсотках до ВВП) у 2013 р. становила 0,77% (порівняно з 2012 р. зросла на 0,02 % за рахунок коштів інших джерел), частка ж коштів державного бюджету залишилася на рівні 2012 р. – 0,33%. Витрати на наукову і науково-технічну діяльність в Україні щорічно зростають в абсолютному вимірі, але при цьому їхня частка у ВВП знаходиться значно нижче рівня 1,7% від ВВП, встановленого Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

У той же час за даними Євростату у 2012р. середній рівень обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн ЄС-27 у ВВП становив 2,06%. Більшою частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії – 3,55%, Швеції – 3,41%, Данії – 2,99%, Німеччині – 2,92%, Австрії – 2,84%, Словенії – 2,80%, Франції – 2,26%, Бельгії – 2,24%, Естонії – 2,18% та Нідерландах – 2,16%; найменшою – у Румунії, Кіпрі, Болгарії, Латвії (від 0,42% до 0,66%).

За даними ЮНЕСКО, які не враховують останні зміни валютного курсу, в Україні загальний рівень фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розрахунку на одного дослідника приблизно в шість разів нижчий, ніж у США та Німеччині, у п'ять разів – ніж в Японії і в 1,3 рази – ніж в Росії.

2.9. Політична ситуація в країні, зміни в уряді, політиці, зміни пріоритетів держави.

Широкомасштабне використання новітніх досягнень науки і техніки в різних секторах економіки неможливе без реалізації ефективної державної інноваційної політики, проведення з боку органів державної влади цілеспрямованих і системних дій щодо

застосування економічних та правових стимулів активізації процесів впровадження новітніх розробок вчених. В умовах сприятливого інноваційного клімату податкова і митна система, правове забезпечення охорони та захисту прав на інтелектуальну власність, розвинена інноваційна інфраструктура повинні створювати у всіх учасників інноваційного процесу – вчених і розробників, виробничників та інвесторів – високі мотивації для швидкого використання результатів наукових досліджень і розробок.

З метою вдосконалення системи управління і фінансової підтримки сфери наукових досліджень і розробок, що має на меті збереження та примноження наукового потенціалу України, а також підвищення конкурентоспроможності національної економіки, Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію реформування системи фінансування та управління науковою і науково-технічною діяльністю (розпорядження від 08.10.2012 № 780-р) та затверджено план заходів щодо реалізації зазначеної Концепції на період до 2017 року (розпорядження від 17.12.2012 № 1077-р). Передбачені вказаними нормативними актами положення та заходи покликані створити умови для підвищення ефективності використання бюджетних коштів, що спрямовуються у наукову сферу, підвищення результативності діяльності бюджетних наукових установ, збільшення обсягу позабюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності.

2.10. Законодавчо-нормативна база.

У чинному законодавстві існують норми, які значно ускладнюють фінансування науки:

- законодавчі обмеження, що ускладнюють фінансування наукової сфери;
- через ускладнену процедуру обслуговування Державним казначейством спецрахунків, з яких фінансується діяльність державних наукових установ, замовники, у тому числі іноземні, часто відмовляються співпрацювати з ними.

2.11. Економічна ситуація в країні, світі, галузі.

Вихід з економічної кризи і відновлення вітчизняного виробництва та економіки в цілому дозволять поступово нарощувати державні витрати на фундаментальну науку.

2.12. Конкуренція, культурно-освітні особливості суспільства і рівень професійної підготовки.

За даними останнього звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2012-2013 рр. Україна серед 144 країн посіла 73-є місце проти 82-го у 2011-2012 рр. Внаслідок економічних та політичних негараздів Україна втратила 16 позицій за 2009-2010 рр.

Високоосвічене населення, значна ємність ринку є хорошою основою для подальшого економічного зростання. Але з іншого боку, незважаючи на проведені в Україні економічні реформи, залишається слабкою система інституцій (132-е місце) та неефективним ринок товарів і послуг (117-е місце). Пріоритетним напрямом також має стати стабілізація фінансового сектору України (114-е місце) та підвищення рівня розвитку бізнесу (91-е місце).

Серед основних невикористаних можливостей особливу увагу слід приділити підіндексам «Інновації» та «Технологічна готовність». За першим з них рейтинг України у 2012-2013 рр. відповідає 71-му місцю. Найбільший вплив на підвищення значення цього рейтингу у 2012-2013 рр. порівняно з попереднім періодом мала зміна таких його складових, як якість науково-дослідних інститутів (+8 позицій), державні закупівлі новітніх технологій і продукції (+15 позицій), наявність вчених та інженерів (+26 позицій).

За показником «Інноваційна спроможність» Україна змістилася вниз на 16 позицій, оскільки вітчизняні підприємства більшою мірою використовують іноземні технології шляхом отримання ліцензій, ніж власні розробки та дослідження.

3. Завдання та показники результатів їх виконання

Найменування показника результату виконання завдання	Одиниця виміру	Джерело інформації	Звітний період		Плановий період		
			2013 рік (звіт)	2014 рік (затверджено)	2015 рік (проект)	2016 рік (прогноз)	2017 рік (прогноз)
1	2	3	4	5	6	7	8
Завдання 0101. Організація та координація наукових досліджень з фундаментальних і прикладних проблем природничих, технічних і соціогуманітарних наук							
кількість підпорядкованих установ	од.	Мережа установ НАН України	198	199	199	199	199
забезпечення належного зберігання об'єктів, що становлять національне надбання	тис. грн.	Постанови Кабінету Міністрів України	26696,3	26711,4	26774,2	26774,2	26774,2
фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури	тис. грн.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	8803,7	3145,9	1908,0	1908,0	1908,0
кількість наукових установ, які забезпечуються продукцією виробничо-технічного призначення	од.	Договори, укладені між ДУМТЗ та установами НАН України	135	138	138	138	138
передплата доступу до електронних баз даних іноземних наукових періодичних видань	тис. грн.	Договір, укладений Національною бібліотекою України ім. В.І.Вернадського та Інформаційним відділенням компанії EBSCO(Берлін, Німеччина)	2439,1	5800,0	5800,0	5800,0	5800,0

Завдання 0102. Виконання на світовому рівні фундаментальних і прикладних досліджень з пріоритетних напрямів науки та посилення впливу їх результатів на інноваційний розвиток економіки, освіти і культури в Україні							
1	2	3	4	5	6	7	8
кількість тем фундаментальних досліджень	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	2097	2100	2104	2095	2098
кількість тем прикладних науково-дослідних робіт	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	991	1000	1001	1010	1012
кількість державних цільових програм	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	4	4	1	1	1
кількість впроваджених розробок (нових видів виробів, технологій, матеріалів, сортів рослин, методів, теорій тощо)	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	1676	853	803	802	803
кількість отриманих у патентних відомствах охоронних документів	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	774	610	630	670	720
Завдання 0103. Підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, залучення обдарованої молоді, виявлення і підтримка талановитих дослідників, сприяння творчому зростанню молодих науковців, забезпечення спадкоємності поколінь учених							
середньорічна кількість аспірантів, які навчаються з відривом від виробництва, та докторантів	осіб	Форма ДЗ-кадри	1647	1555	1521	1521	1521
випуск аспірантів, які навчаються з відривом від виробництва, та докторантів	осіб	Форма ДЗ-кадри	498	532	532	514	530
кількість молодих науковців, які отримують стипендію Президента України	осіб	Щорічні звіти про діяльність НАН України	300	300	300	300	300
кількість молодих учених-стипендіатів НАН України	осіб	Щорічні звіти про діяльність НАН України	319	314	320	320	320

затрати на підготовку кадрів вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації та підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки, державна атестація наукових кадрів Національної академії наук	тис. грн.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	12282,3	12006,8	9245,7	9245,7	9245,7
Завдання 0104. Сприяння інтеграції вітчизняного інтелектуального потенціалу у світовий науковий простір							
кількість міжнародних наукових організацій, до яких сплачуються внески	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	27	19	20	20	20
кількість спільних конкурсів наукових проектів, які передбачають обмін науковцями, в рамках укладених угод між НАН України та іноземними партнерами	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	5	5	4	3	4
створення та підтримка діяльності міжнародних (європейських) наукових об'єднань в рамках укладених угод між НАН України та іноземними партнерами	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	4	5	6	7	5
кількість публікацій вчених НАН України в іноземних виданнях, у т.ч.:	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	6039	5970	5070	5270	5380
статті			5949	5900	5000	5200	5300
монографії			90	70	70	70	80
1	2	3	4	5	6	7	8
Завдання 0105. Науково-технічна та науково-інформаційна пропаганда, популяризація результатів наукових досліджень та наукових знань							
кількість наукових семінарів, конференцій, виставок, тощо	од.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	115	6	--	150	150
випуск друкованої продукції,	тис. шт.	Державний	61,1	71,2	59,2	59,2	59,2

тираж		статистичний звіт, Ф1,Ф2					
Завдання 0106. Захист прав членів НАН України та працівників її установ							
витрати на медичне обслуговування працівників НАН України	тис. грн.	Щорічні звіти про діяльність НАН України	37504,8	36495,2	37028,7	37028,7	37028,7

4. Механізми виконання завдань, реалізація яких потребує фінансування з державного бюджету

4.1. Державні цільові програми

4.1.1. Виконання державних цільових програм у 2015 році

Завдання 0102. Виконання на світовому рівні фундаментальних і прикладних досліджень з пріоритетних напрямів науки та посилення впливу їх результатів на інноваційний розвиток економіки, освіти і культури в Україні							
0240072303							
Державна цільова науково-технічна програма розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008–2017 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.07 №1395 2008–2017 роки							
Зміст завдань (заходів) державної цільової програми	КПКВК та назва бюджетної програми	Напрями використання бюджетних коштів	Обсяги та джерела фінансування заходів у 2015 році (тис. гривень)				
			разом	у тому числі:		місцевий бюджет	інші джерела
				державний бюджет	загальний фонд		
1	2	3	4	5	6	7	8
Створення принципово нових конкурентоспроможних сенсорних наукоємних продуктів (матеріалів, сенсорів, аналітичних приладів і інтелектуальних систем) та їх впровадження в усі сфери промислового виробництва та споживання.	6541030 Дослідження, наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне	1. Розроблення і створення наноструктурованих матеріалів, інтелектуально насичених сенсорних систем, приладів та технологій, для забезпечення технологічного оновлення різних галузей економіки. 2. Розроблення і створення систем атестації і метрології	34000,0	17000,0			17000,0

	надбання	нових сенсорних наукоємних продуктів: багатофункціональних матеріалів, сенсорів, біомультисенсорів, електронних пристроїв, аналітичних приладів та інформаційних систем.					
--	----------	--	--	--	--	--	--

4.1.2. Виконання державних цільових програм у 2016 – 2017 роках

Завдання 0102											
0240072303											
Державна цільова науково-технічна програма розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008–2017 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.07 №1395 2008–2017 роки											
Зміст завдань (заходів) державної цільової програми	КПКВК	Обсяги та джерела фінансування заходів у 2016 році (тис. гривень)					Обсяги та джерела фінансування заходів у 2017 році (тис. гривень)				
		разом	у тому числі:			разом	у тому числі:				
			державний бюджет загальний фонд	спеціаль- ний фонд	місцевий бюджет		інші джерела	державний бюджет загальний фонд	спеціаль- ний фонд	місцевий бюджет	інші джерела
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Розроблення і організація виробництва світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі для суттєвого зменшення витрат електроенергії на освітлення, підвищення його якості, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища	6541030	38000,0	19000,0	-	-	19000,0	40000,0	20000,0	-	-	20000,0

5. Бюджетні програми

№ з/п	КПКВК і назва бюджетної програми	КФКВ	Обсяги фінансування стратегічних цілей та завдань за бюджетними програмами (тис. грн.)							
			2014 рік (затверджено)		2015 рік (план)		2016 рік (прогноз)		2017 рік (прогноз)	
			загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Завдання 0101 Організація та координація наукових досліджень з фундаментальних і прикладних проблем природничих, технічних і соціогуманітарних наук</i>										
1	6541020 Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії наук України	0150	69356	5122,6	67155,9	5380,3	67155,9	5380,3	67155,9	5380,3
2	6541030 Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек	0150	105671,8	243802	98301,8	223323,8	98301,8	223323,8	98301,8	223323,8
Разом за завданням 0101:			175027,8	248924,6	165457,7	228704,1	165457,7	228704,1	165457,7	228704,1
<i>Завдання 0102 Виконання на світовому рівні фундаментальних і прикладних досліджень з пріоритетних напрямів науки та посилення впливу їх результатів на інноваційний розвиток економіки, освіти і культури в Україні</i>										
3	6541030 Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять	0150	2183186,5	320607,5	2199941,2	322601,7	2199941,2	322601,7	2199941,2	322601,7

	національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек									
4	6541140 Здійснення науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт Інститутом проблем безпеки атомних електростанцій Національної академії наук України	0530	30616,5	4700	32785	4700	32785	4700	32785	4700
Разом за завданням 0102:			2213803	325307,5	2232726,2	327301,7	2232726,2	327301,7	2232726,2	327301,7
<i>Завдання 0103 Підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, залучення обдарованої молоді, виявлення і підтримка талановитих дослідників, сприяння творчому зростанню молодих науковців, забезпечення спадкоємності поколінь учених</i>										
5	6541020 Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії наук України	0150		5385,8						
6	6541030 Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек	0150	45092,8		46374,5		46374,5		46374,5	
7	6541080 Підготовка кадрів з пріоритетних напрямів науки вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації	0942	5808,6	85,1	3583,7	85,1	3583,7	85,1	3583,7	85,1
8	6541200 Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України	0950	6198,2	215,6	5662	210,8	5662	210,8	5662	210,8
Разом за завданням 0103:			57099,6	5686,5	55620,2	295,9	55620,2	295,9	55620,2	295,9
<i>Завдання 0104 Сприяння інтеграції вітчизняного інтелектуального потенціалу у світовий науковий простір</i>										
9	6541030 Фундаментальні дослідження,	0150	3208		3208		3208		3208	

	прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек									
Разом за завданням 0104:			3208		3208		3208		3208	
<i>Завдання 0105. Науково-технічна та науково-інформаційна пропаганда, популяризація результатів наукових досліджень та наукових знань</i>										
10	6541030 Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек	0150	12180		11800		11800		11800	
Разом за завданням 0105:			12180		11800		11800		11800	
<i>Завдання 0106. Захист прав членів НАН України та працівників її установ</i>										
11	6541100 Медичне обслуговування працівників Національної академії наук України	0731	36495,2	1108	37028,7	1169,3	37028,7	1169,3	37028,7	1169,3
Разом за завданням 0106:			36495,2	1108	37028,7	1169,3	37028,7	1169,3	37028,7	1169,3
РАЗОМ ЗА ПЛАНОМ ДІЯЛЬНОСТІ			2497813,6	581026,6	2505840,8	557471	2505840,8	557471	2505840,8	557471

6. Очікувані результати

Виконання зазначеного плану діяльності дасть змогу за необхідного фінансування якісно та своєчасно реалізувати статутні завдання НАН України, а саме здійснити заплановані тематичними планами установ Академії фундаментальні та прикладні дослідження в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук з пріоритетних напрямів науки з метою посилення впливу їх результатів на інноваційний розвиток економіки, освіти і культури в державі. В процесі виконання плану посилюватиметься співпраця та інтеграція науки, освіти й виробничої сфери, а також буде здійснюватиметься підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, оновлення наукової сфери молодими талановитими науковцями з метою забезпечення спадкоємності поколінь учених. Виконання зазначеного плану сприятиме інтеграції вітчизняної науки у світову наукову спільноту та покращенню міжнародного іміджу держави.